

STØTTE. En tilhænger af CCM, der sidder på magten i Tanzania, demonstrerer i Dar es-Salaam. Ifølge analysens forfattere er der brug for klare retningslinjer for, hvilke politiske partier og interesser dansk ulandsbistand må støtte. Arkivfoto: Said Khalfan/AP

Bistand. Hvilke interesser fremmer Danmark?

Dansk økonomisk diplomati kan let opfattes som støtte til magthavere, der indskrænker demokratiet.

ANALYSE

RASMUS HUNDSBÆK PEDERSEN, SENIORFORSKER PÅ DIIS OG RUC, PERNILLE BÆRENDSSEN, JOURNALIST OG CAND.MAG. I AFRIKASTUDIER

Regeringen har lanceret en ny strategi for økonomisk diplomati: 'Adgang til verden – Nye veje til vækst'. Den understøtter nyorienteringen af Danmarks relationer med modtagerne af udviklingsbistand mod fremme af økonomisk vækst og danske erhvervsinteresser.

Det skaber et dilemma. De traditionelle modtagerlande gennemlever nemlig en tilbagegang i demokrati og menneskerettigheder, og dansk økonomisk diplomati kan let opfattes som støtte til magthavere, der indskrænker demokratiet.

Dansk udviklingsbistand skal i stigende grad fremme en kombination af økonomisk udvikling i modtagerlandet og danske erhvervsinteresser. Det er på mange måder godt, fordi økonomisk vækst er en forudsætning for at bringe folk ud af fattigdom.

Dansk økonomisk diplomati bruges samtidig til at skabe synlighed om danske erhvervsinteresser. Ofte bruger ambassadører danskstøttede bistandsprojekter som afsæt til at kommunikere direkte og personligt i medierne, eksempelvis på Twitter. Og den høje offentlige profil bruges efterfølgende til at åbne dørene for danske virksomheder.

Samtidig har den danske udenrigstjeneste gennemlevet markante besparelser. Nedskæringerne betyder, at det bliver sværere at følge med i, hvordan bistanden virker i modtagerlandet, herunder hvordan den spiller sammen med de politiske strømninger i befolkningen.

Det medfører et dilemma i relationerne til modtagerlandene, når det påvirker en klassisk dansk mærkesag som fremme af demokrati og menneskerettigheder. For det er ikke altid klart, hvilke interesser der kommer først.

LAD OS TAGE to konkrete eksempler. Tanzania og Etiopien er begge traditionelle

modtagere af dansk bistand. De har også begge nyligt oplevet tilbagegang i demokratisk frihed. Regeringerne i begge lande argumenterer med, at vækst er vigtigst, og at politisk aktivitet er en forstyrrende faktor.

De er ikke de eneste. Den demokratiske udvikling, som for alvor fik fart i 90'erne, er flere steder gået i stå. Flertalssystemer, opposition og medier er under pres.

Udviklingen skaber dilemmaer for vores udviklingsbistand, hvor et kerneelement er at indgå 'partnerskaber' med modtagerlandene. Ideelt sikrer partnerskaber, at vi støtter aktiviteter, som landets magthavere er interesserede i. Det mindsker risikoen for, at vores bistandspenge bliver spildt på projekter, der kolliderer, når bistanden forsvinder.

Men hvordan ser det egentlig ud fra oppositionens, de kritiske mediers og borgeres synsvinkel i Tanzania eller Etiopien, når danske diplomater indgår 'partnerskaber' med regeringer, der undergraver demokrati og menneskerettigheder?

Eller når diplomater offentligt annoncerer en ny investeringsaftale eller roser endnu et succesrigt samarbejde? Risikerer vi ikke at give magthaverne den legitimitet, som de mangler?

En typisk forventning til politikere i disse lande er nemlig, at de bringer 'udvikling' i form af asfalterede veje, skoler eller

hospitaller til deres hjemegn. Når danske diplomater 'overdrager' udviklingsprojekter til regeringsrepræsentanter, indgår disse også i et indenrigspolitisk spil.

I Etiopien besvarede regeringen i 2016 folkelige protester med rod i landets største etniske gruppe, oromo-folket, med en undtagelsestilstand, der førte til forbud mod demonstrationer samt indskrænkning i presse- og ytringsfrihed og vilkårlige massefængslinger. I februar i år trådte Etiopiens premierminister, Desalegn, tilbage. Ved samme lejlighed blev en ny 6-måneders undtagelsestilstand indført.

Alligevel annoncerede Danmarks ambassade under undtagelsestilstanden, at

et nyt udviklingspartnerskab var undervejs, og Danmarks ambassadør i Etiopien har tidligere erklæret sig »happy« på Twitter for at underskrive en aftale med regeringen om at bekæmpe fødevaremangel blandt flygtninge.

I TANZANIA, formentlig det land, som over tid har modtaget mest dansk udviklingsbistand, har Chama Cha Mapinduzi (CCM) regeret siden uafhængigheden i 1961. Mens oppositionen har vundet frem ved de seneste valg, har regeringen med den i 2015 valgte præsident Magufuli i spidsen bl.a. forbudt oppositionspolitikere at deltage i offentlige møder uden for egen valgkreds. Medielovgivningen er strammet, og oppositionspolitikere, civilsamfund og borgere oplever vilkårlige forbud og arrestationer. Alligevel har den danske ambassadør ved åbningen af en 220 km lang danskbygget vej for nylig ønsket »tillykke til #Tanzania og @JPMagufuli« (præsidenten, red.) på Twitter. I et andet tweet er han »proud« af at være partner ved åbningen af en ny bankfilial på præsidentens hjemegn og tilkendegiver, at denne gav en »strong speech«.

Nogle af historierne om danske repræsentanter er også blevet omtalt i landenes medier. De er næppe ment som direkte støtte til præsidenter og regeringer,

men de opfattes let sådan. Dilemmaet mellem at ville fremme Danmarks erhvervsinteresser og afholde sig fra at påvirke det indenrigspolitiske spil i modtagerlandene står særlig tydeligt i de modtagerlande, som er vækstlande med begyndende eksportpotentiale.

Demokrati og menneskerettigheder fylder stadig en del i 'Danmarks udviklingspolitiske strategi' fra januar 2017, men hverken her eller i den nyeste strategi for økonomisk diplomati gør man sig overvejelser om, hvordan disse skal afvej- es over for erhvervspolitiske interesser.

EKSEMPLERNE fra Tanzania og Etiopien viser, at vi befinder os i en tid, hvor ambassader i stigende grad skal håndtere potentielt modstridende interesser.

Der kan være gode grunde til at fortsætte med at samarbejde med et lands myndigheder, selv når demokrati og menneskerettigheder er under pres. Man kan betragte tilbageslaget som noget midlertidigt og vurdere, at Danmark kan påvirke bedre ved at blive end ved at trække sig.

Men i så fald kan det nogle gange måske være bedst at gå stille med dørene. Behovet for retningslinjer, der adresserer dilemmaet, er indlysende.

analyse@pol.dk